

Imigrația românilor în comunitatea Madridului: o odisee de lumini și umbre

**Silvia Marcu, Vicente Rodríguez, Ricardo Méndez, Ascensión Calatrava,
Teresa Castro, Ana Melero, Sol Juárez***

„Acum, imigranții din Madrid, cei pe care îi vedem pe stradă, nu urmăresc idei sau obiective mărețe, pur și simplu încearcă să-și câștige pâinea, încearcă să-și caute de lucru. Își caută un mod de a supraviețui. Sunt mase de oameni care emigrează dintr-un loc în altul. Cu un curaj pe care îl admir, și care apare în fața adversității, ca o extraordinară forță vitală. Fără obstacol, fără risc, nu există curaj.”

*(España en los diarios de mi vejez,
Spania în jurnalele bătrâneții mele)*
Ernesto Sábato

The international migrations represent a challenge for the European countries for being one of the factors that they contribute to the development of the economic and social well-being of the countries of reception, to become rejuvenated of your population and to the transformation of your societies. The immigration, besides, raises to these democratic societies another important challenge, of having systems of integration that guarantee the respect of the rights of the persons who receive.

From middle of the eighties, Spain passed in a relatively unexpected way, of being a country of emigration to having a positive balance in the migratory flow (Izquierdo, 1996). Opposite to this immigrants' avalanche that they try to bring over on the verge of Spain, the Spanish State organized by means of projects and programs destined to face to this process increasingly intensively. In the last years, the studies and the investigations have been intensified destined to the migratory flows proceeding from Romania, country that in the last two years increased in a considerable way his number of immigrants.

This article proposes to present and to characterize aspects related to the Rumanians' immigration in the Community of Madrid. From a qualitative and quantitative survey that we realize in 2005, with the motive of the accomplishment of the project of Research „Immigration, formation and employment in the Community of Madrid”, we will present very brief the features social and demographics more typical of the above mentioned community, the labour aspects, emphasizing in the disruptions between the formation in the native land and the employment in the Community of Madrid, and the integration of the same one in the society of Madrid of reception. Bearing in mind the fact that the immigration must be a factor of enrichment for the societies of reception, it is expected that in the next years, the Community of Madrid accepts the challenges of the immigration as a positive element, and foment the integration of the immigrants. On your part, there is waited, from Romania, a major and better control of the

* Cercetători ai Institutului de Economie și Geografie de la Consiliul Superior de Cercetări Științifice Madrid. (Investigadores del Instituto de Economía y Geografía del Consejo Superior de Investigaciones Científicas Madrid).

migratory flows, to avoid the disorder and the bad image that, sometimes, unfortunately, the Rumanians have in Spain, in the Community of Madrid.

Keywords : Romanian, work market, imigrations, Community of Madrid, integration
Cuvinte-cheie : români, piață de muncă, imigranți, Comunitatea Madridului, integrare

Dimensiunea imigrației în Spania și în comunitatea Madridului

În ultimii 15 ani s-a produs una dintre cele mai spectaculoase transformări în istoria socială a Spaniei datorită faptului că, în această perioadă, s-a transformat dintr-o țară de emigranți, în una de imigranți. În 1970, din 1 000 de spanioli, 27 emigrau în străinătate. În 1981, cifra s-a redus la jumătate, iar în 1991, numărul de spanioli care căutau de muncă în străinătate se redusese la 2%. În prezent, lucrurile s-au schimbat, și 6,2% din totalul populației spaniole sunt imigranți.

Prezența populației migrante în Spania are repercusiuni sub toate aspectele și afectează diferitele regiuni ale țării, dând naștere unor trăsături specifice concrete. Madrid, Catalonia și Andaluzia concentrează jumătate din populația imigrată, în timp ce în alte Comunități, importanța fenomenului rezidă în situația lor geografică, cum este cazul Insulelor Canare sau Baleare, sau în importanța unor sectoare economice concrete, cum fi în cazul regiunilor Murcia sau Valencia.

De-a lungul procesului extraordinar de normalizare a situației muncitorilor străini care s-a produs în anul 2005, un total de 573 270 muncitori și-au regularizat situația administrativă. Dintr-un total de 691 655 cereri prezentate, 83,3% au obținut un răspuns favorabil ; 115 149 de cereri au obținut rezoluții nefavorabile, adică, se mențin în ilegalitate. Pe regiuni, Madrid a obținut cel mai mare număr de regularizări, cu 134 563 de persoane, urmat de Catalonia (117 583) și de Comunitatea Valenciană (86 306).

Spania deja depășește 44 milioane de locuitori, din care, 2,7 milioane sunt străini în situație legală. Din aceștia, 28,5% fac parte din spațiul comunitar. Ultima statistică disponibilă la nivel național, reliefează că la începutul anului 2006 emigraseră în Spania

653 050 străini, în cea mai mare parte din Uniunea Europeană (20,79%), țări europene necomunitare (12,3%), țări africane (23,71%), țări iberoamericane (36,02%), țări asiatice (6,48%).

Comunitatea Madridului constituie una dintre destinațiile preferate pentru fluxul de populație străină care se îndreaptă către Spania. În comparație cu alte areale urbane, Madrid se caracterizează prin faptul că primește, mai ales, migrații economice și de lucru, deoarece proliferază imigrații proveniți din țările nedezvoltate, în curs de dezvoltare, sau din Lumea a Treia în căutarea unui loc de muncă care să-i ajute la ridicarea calității vieții personale sau familiare (Carrasco Carpio, 1998, 44). Acest flux a crescut neîncetat în ultimii ani, iar procesul de regularizare a contribuit la accentuarea creșterii fluxurilor migratorii în Spania, și în Comunitatea Madridului.

În funcție de datele statistice municipale, la 1 ianuarie 2006 locuiau la Madrid 766 673 de străini, care reprezentau 13% din populația totală. În funcție de naționalitate, colectivele majoritare sunt reprezentate de ecuadorieni, marocani, români și columbieni. Cu toții consideră Madridul un spațiu atractiv, fiind capitala Spaniei, țară care face parte din UE și îl consideră ca fiind un teritoriu în care își pot exercita drepturile, care le oferă șanse mai mari de realizare față de țările lor de origine.

Imigrația românilor în comunitatea Madridului

În ultimii doi ani, literatura de specialitate spaniolă a scos în evidență faptul că, imigrația românilor în Spania și, mai ales la Madrid, reprezintă un fenomen surprinzător, având în vedere faptul că este o țară membră a UE, începând cu 1 ianuarie 2007, ceea ce

presupune că România are un nivel satisfăcător de dezvoltare economică și socială, că a îndeplinit criteriile de la Copenhaga¹, după semnarea Tratatului de Aderare, în aprilie 2005. Emigrând, tot mai numeroși cetățenii români se lansează într-o *odisee* personală, în care doar cei care au curajul să o facă, știu prin ce trec. În drumul lor, se lovesc de dificultăți enorme, de situații mai grave decât cele lăsate acasă, de umilințe. Emigranții trebuie să accepte orice li se oferă, deoarece, în cele mai multe cazuri, li se pretinde mai mult decât naționalilor, Neavând acte, emigranții trebuie să lupte clandestin, cu circumstanțele, și să „uite” pentru un timp că au studii universitare. Recunoașterea diplomei durează ani întregi, este nevoie de foarte multe acte, pe care trebuie să le traducă și să susțină și câteva examene în limba spaniolă. Odată depășite obstacolele pot fi o experiență învăluită în lumină. De ce pleacă lumea, dacă România este deja țara comunitară? Pleacă, datorită infinitei tranziții care încă, după 16 ani, nu a văzut lumina la capătul tunelului.

Și de ce aleg românii Madridul? Îl aleg pentru că este un oraș, în plină și continuă transformare, care se consolidează în acest început de secol, ca centru important de dezvoltare, ce își recuperează dinamismul în cadrul fenomenului de globalizare (Méndez, 2002).

Schimbarea socială a orașelor spaniole, și mai ales a capitalei sale se observă în prezent atât în structura populației, cât și în comportamentul său. Apare o nouă dinamică, datorită, în mare măsură, *imigrației* și, în consecință, a unei deja perceptibile creșteri a natalității. De-a lungul ultimei decade, „turnul Babel” care, lent dar sigur s-a instalat în toată Comunitatea Madridului, a transformat orașul într-un spațiu imens, care găzduiește cetățeni veniți din toate părțile lumii. Datorită faptului că este capitala țării, că are o economie puternică și foarte dinamică, pentru că este deschis către lume prin imensa „poartă” internațională care este aeroportul Barajas, pentru că oferă șanse unice de viață și de muncă, Comunitatea Madridului s-a transformat în cel mai important punct de

referință al imigrației din America Latină, Africa, Asia și din toată Europa.

În cazul de față, pe lângă legătura lingvistică și culturală pe care românii consideră că o au cu Spania, țară latină și apropiată în ciuda distanței geografice, este necesară semnalarea faptului că românii au început să emigreze cu mai mare intensitate în Spania, începând cu anul 2002, când s-au deschis frontierele spațiului *Schengen* de la UE². Un factor foarte important care încurajează migrația spre Comunitatea Madridului, răspunde efectului chemării „*el efecto llamada*” generat de imigranții veniți cu mai mult timp în urmă, care constituie deja un lanț migrator. Cei care deja s-au integrat își cheamă rudele, prietenii și vecinii prin intermediul fenomenului de mobilitate circulatorie, (Șerban, Grigoraș, 2002, 30), aceste microstructuri sociale care fac să circule valută, bunuri și servicii diverse, informații și orientare, dar care oferă și ajutor emoțional atât în momentul de a emigra, cât și în cel de a se integra (locuința, căutare de muncă, resurse sociale disponibile) (Sandu, 2000).

Imigranții români la Madrid.

Profil socio-demografic

Pentru a cunoaște realitatea vieții imigranților români la Madrid, este importantă cunoașterea anumitor trăsături socio-demografice care-i caracterizează. Este dificil să cunoaștem cifra exactă, mai ales dacă ne referim și la imigranții fără acte. Ultimele date publicate de Institutul de Statistică, în 2005, evidențiază că existau 26 007 imigranți români înregistrați în toată Comunitatea Madridului³. Tabelul de mai jos prezintă evoluția imigrației române în Comunitatea Madridului, în ultimii 15 ani.

După regularizarea extraordinară din 2005, la 1 ianuarie 2006, în Comunitatea Madridului locuiau 121 609 români înregistrați. Dintre ei, în orașul Madrid locuiau 38 861 români înregistrați, astfel constatăm că numărul de imigranți români a crescut în mod spectaculos.

În ceea ce privește caracteristicile socio-demografice se poate spune că emigrează mai

Tabelul 1. *Evoluția imigrației românilor în Comunitatea Madridului*

An	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Număr	170	123	55	23	42	45	43	70	320	1.127	9.580	10.484	19.790	19.664	26.007

Sursa : Institutul de Statistică, Madrid, 2005.

mult bărbații, 55,9%, în timp ce femeile înregistrează un procent de 44,1%.

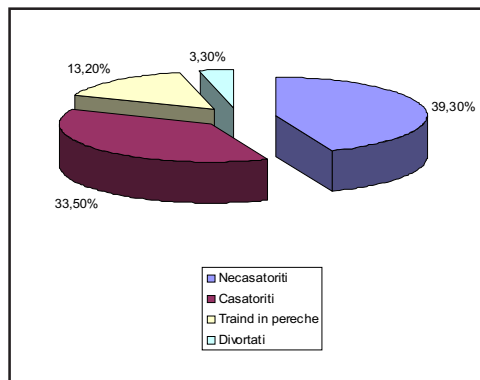
Figura 1 reprezintă distribuția imigranților români în funcție de starea civilă. Se observă că 39,3% dintre românii, care locuiesc în Comunitatea Madridului, sunt necăsătoriți, 33,5% căsătoriți, 13,2 % locuiesc în pereche și 3,3% reprezintă persoane divorțate.

Cea mai mare parte a imigranților români în Comunitatea Madridului este tânără, formată din persoane cu vârste active, între 25 și 44 de ani, ceea ce este logic, deoarece emigrează din motive economice legate de lipsa unui loc de muncă. Astfel, 38,1% au vârsta între 25 și 34 de ani, 27,1% între 16 și 24 de ani, 26,3% între 35 și 44 de ani ; doar 6,9% sunt între 45 și 54 de ani.

În ceea ce privește traiectoria migratoare, majoritatea românilor au emigrat singuri sau alături de pereche, deoarece 89,5% au afirmat că nu și-au lăsat în țară soțul sau soția. Dimpotrivă, 87,4% și-au lăsat în țară părinții și 66,0% frații.

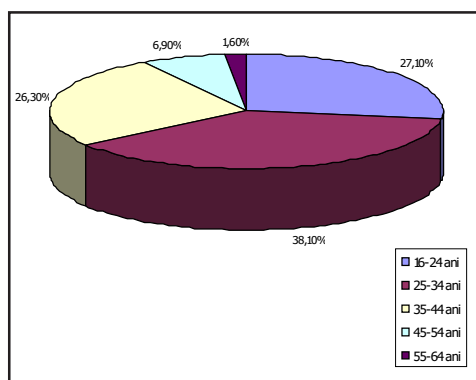
Imigranții români locuiesc, în medie, între patru și cinci persoane într-o locuință, depășind numărul mediu al persoanelor spaniole care locuiesc în aceeași casă, în Comunitatea Madridului (2,8%) după datele ultimului recensământ din 2001. O caracteristică importantă constă în faptul că 54% din imigranții români locuiesc la Madrid cu compatrioți, fără nici o legătură familiară. În ce privește originea imigranților români, în cea mai mare parte (46,2%) aceștia provin dintr-un oraș mic, în vreme ce 30% provin din orașe mari și 23,1% de la sate.

În contextul pieței de muncă spaniole, imigrația economică este un fenomen care nu se poate explica fără să se analizeze cele două părți implicate în proces : pe de o parte, o societate receptoare, care are nevoie de mână de lucru pentru activități pe care cetățenii săi nu o mai acceptă cu ușurință, și, pe de altă parte, este vorba de grupuri umane care au curajul să-și abandoneze familiile, țara, pentru a progresa din punct de vedere economic, care fac sacrificii prestând munci precare, situate sub nivelul lor profesional.



Sursa : Elaborare proprie cu date cantitative (2005).

Figura 1. *Imigranții români în Comunitatea Madridului în funcție de starea civilă*



Sursa : Elaborare proprie cu date cantitative (2005).

Figura 2. *Distribuția imigranților români în Comunitatea Madridului pe grupe de vârste*

Traietoriile de ocupare a imigranților români

Integrarea pe piața de muncă din societatea receptoare constituie obiectivul prioritar al emigranților numiți „economici”. Trebuie să avem în vedere faptul că sosirea în Spania și în Comunitatea Madridului a însemnat, pentru majoritatea imigranților români, o ruptură importantă în ceea ce privește traiectoria de muncă. Astfel, la Madrid, au intrat într-o realitate nouă, guvernată de cererea de pe piața de muncă spaniolă, diferită de cea din țară. Unul dintre primele aspecte pe care-l avem în vedere îl reprezintă timpul de ședere în Spania. Perioada de rezidență a românilor în Madrid diferă; totuși, se constată că cea mai mare parte dintre ei locuiesc la Madrid de doi-cinci ani (45,7%), 24,7% au sosit cu mai puțin de un an în urmă, 22,7% locuiesc la Madrid de un an-doi, în vreme ce doar 5,7% au un timp de rezidență mai îndelungat, între 5 și 10 ani. Deci, imigrația masivă din România s-a produs în ultimii cinci ani (93,1% din total); nu putem vorbi însă de imigranți români la Madrid în urmă cu 10 sau mai mulți ani (1,2%). În ceea ce privește mobilitatea în Spania, înainte de a ajunge la Madrid, este redusă; doar (6,1%)

au locuit înainte în alte regiuni spaniole, ceea ce scoate în evidență că majoritatea au venit direct în această comunitate.

Activitatea imigranților români în contextul pieței de muncă spaniole

Înainte de a analiza situația muncii imigranților români la Madrid, este important să semnalăm câteva caracteristici importante ale pieței de muncă spaniole: rata înaltă a șomajului în comparație cu alte țări ale UE (11%), precarizarea locului de muncă caracterizată prin creșterea temporalității și mobilitatea geografică în sectoare cum ar fi construcțiile, agricultura și serviciile, importanța economiei informale și segmentarea pieței de muncă. Acești factori caracteristici pieței de muncă spaniole produc apariția așa numitelor *nișe de muncă* constituite din locuri de muncă instabile, prost remunerate și cu o considerație socială practic nulă, ceea ce face ca populația autohtonă să le refuze. De aceea, aceste nișe de muncă sunt ocupate din ce în ce mai mult de imigranți.

Dacă realizăm o comparație între situația anterioară imigrației observăm că 53,4%

Tabelul 2. Situația muncii înainte de a emigra și în prezent (%)

N?	Situația muncii	Înainte de a emigra	În ultimele 12 luni
1.	Contractat fix	53,4%	44,1%
2.	Muncitor	2,8%	3,8%
3.	Muncitor cu ora	2,0%	10,2%
4.	Autonom	4,5%	9,7%
5.	Ajutor în negoț familiar	2,0%	0%
6.	Fără contract/Contract verbal	11,3%	27,4%
7.	Șomer	6,9%	1,6%
8.	Student	12,1%	2,2%
9.	Pensionar	0%	0%
10.	Casnică	2,8%	1,1%
11.	Nu răspunde	2,0%	0%

aveau un contract de muncă fix în România. În prezent, la Madrid, se poate observa un procent relativ mare de angajați pe termen nedeterminat (44,1%), ca o consecință a ultimului proces de regularizare din 2005. Totuși, încă există 27,4% de imigranți români care muncesc fără contract de muncă la Madrid. Aceștia sunt cei rămași în afara procesului de normalizare amintit.

Tabelul evidențiază că a crescut procentul de persoane care muncesc cu ora, de la 2,0% în țara de origine, la 10,2% în Comunitatea Madridului și, de asemenea, cei care muncesc fără contract sau cu contract verbal. Acest fapt se datorează situației de precaritate fiind obligați de circumstanțe să accepte orice activitate, numai să-și asigure existența de zi cu zi. În același timp, se observă că a crescut procentul muncitorilor autonomi de la 4,5 la 9,7%, ceea ce demonstrează că societatea receptoare este mai favorabilă inițiativei proprii. Dar s-a redus considerabil numărul de șomeri, în țările de unde vin imigranții deoarece, persoanele care nu aveau de muncă în țară, au plecat pentru a-și găsi de muncă în străinătate. De altfel, puțini imigranți își pot permite să nu muncească și cu orice preț. S-a redus și numărul de studenți, deoarece este foarte dificil pentru un imigrant să studieze într-o Universitate spaniolă, datorită, în primul rând necunoașterii corecte a limbii, a lipsei de asimilare a studiilor, sau a lipsei de legături cu o universitate autohtonă.

În ceea ce privește *sectoarele de activitate*, pe români îi găsim cu locuri de muncă pe care le refuză muncitorii autohtoni. Institutul Național de Muncă din Spania semnaleză (2006) că există 161 profesii în care spaniolii nu mai acceptă să mai lucreze (barmani, bucătari, constructori, șoferi pe camion, servicii funerare etc.) și deci, pentru a le acoperi, recurg la imigranți.

Tabelul ilustrează că în România, 47,7% dintre imigranți lucrau ca muncitori calificați (în activități productive), în Madrid reprezintă doar 28,3%. Dacă în țară doar 1,1% imigranți aveau activități domestice, în prezent, această muncă o realizează 29,4%, din femeile care lucrează. Procentul de personal administrativ și de conducere a ajuns la 0%. Sectoarele în care lucrează cei mai mulți imigranți români la Madrid sunt construcțiile, serviciu domestic și alimentație.

Pe piața de muncă din Spania, unde există un procent ridicat de spanioli șomeri, este foarte important pentru imigranți să găsească un loc de muncă. Pentru a găsi de lucru, românii recurg în cea mai mare parte (75%) la prieteni și membri ai familiei stabiliți anterior la Madrid. În general, sunt mulțumiți cu munca pe care o realizează, deși nu este domeniul lor de activitate.

În ceea ce privește veniturile nete ale imigranților, 41,5% afirmă că primesc salarii între 600 și 900 € pe lună, 27,5% între 900 și 1200€, în timp ce 16,5% afirmă că primesc

Tabelul 3. *Profesia din țară și profesia actuală (pe sectoare de activitate)*

N?	Sector de activitate	Înainte de a emigra	În prezent, la Madrid
1.	Muncitori calificați (activități productive)	47,7%	28,3%
2.	Serviciu domestic (curățenie în case)	1,1%	29,4%
3.	Ucenici (construcții)	4,8%	18,1%
4.	Muncitori servicii personale	10,1%	12,8%
5.	Muncitori necalificați	1,1%	6,8%
6.	Vânzători comerț	12,8%	2,3%
7.	Personal administrativ	8,5%	0%
8.	Profesori, medici, directori	5,9%	0,6%
9.	Nu răspund	8,0%	0,5%

Sursa : Elaborare proprie cu date cantitative (2005).

între 300 și 600 € pe lună. Aceste diferențe pot fi asociate cu perioada de timp de când au imigrat, de când lucrează ; cei care o fac de mai mult timp, își pot consolida situația muncii și mări veniturile după o perioadă mai mult sau mai puțin lungă și dificilă, față de cei care au sosit recent și deci, se confruntă cu venituri net inferioare.

56,8% dintre imigranții români sunt afiliați la Asigurarea Socială spaniolă ; 36,8% dintre ei s-au afiliat cu mai puțin de un an în urmă, 11,9% s-au afiliat cu trei ani în urmă, și 5,9% de mai bine de trei ani. În acest caz, încă o dată se evidențiază faptul că timpul transcurt în Spania este fundamental, ca o a doua parte din cadrul procesului de integrare care include legalizarea rezidenței, accesul la forme de contracte normale și, începând de aici la inerentele drepturi sociale.

Decalajele dintre pregătirea din țară și munca imigranților români în comunitatea Madridului

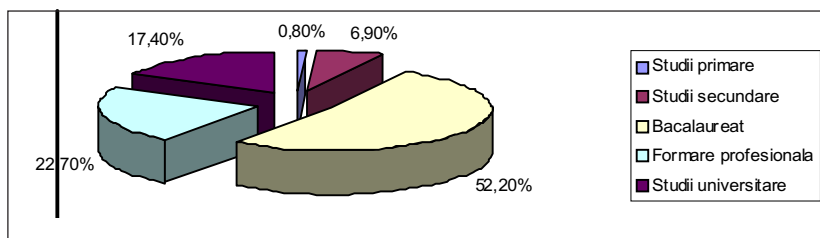
Studiile existente asupra diferenței dintre pregătirea profesională a imigranților și munca pe care o realizează când ajung în Spania sunt deosebit de reduse, ceea ce demonstrează interesul scăzut al acestei țări privind situația reală a străinilor. Se poate afirma, fără nici o îndoială, că cea mai mare parte a imigranților din țările de Est ale Europei, deci și din România, muncesc în Spania, la Madrid,

temporar, munci necalificate, independent de calificarea profesională pe care o au. În general, locurile de muncă pe care le obțin nu impun cunoștințe care să depășească învățământul primar și nu au nimic în comun cu studiile realizate în țara de origine (Aparicio, Tornos, 2002, 112). Deci nu există ecuația : cu cât ești mai bine pregătit, cu atât se câștigă mai bine.

Dacă observăm figura 3, 52,2% din imigranții români au bacalaureatul, 22,7% au studii de pregătire profesională și 17,4% au studii universitare. Doar un procent de 6,9% reprezintă ocupații cu studii obligatorii, și practic nu există imigranți fără studii (0,8%).

Deși scade din ce în ce mai mult nivelul de pregătire al imigranților români în Spania (amintim că între puținii imigranți români sosiți la Madrid în primii ani după revoluția română, majoritatea erau licențiați), România se distinge încă, în comparație cu alte naționalități, prin nivele destul de ridicate de pregătire profesională.

Pentru a analiza diferențele dintre pregătirea profesională și cerințele locurilor de muncă cunoașterea limbii castiliene⁴ (spaniole) este un factor de bază pentru a reduce distanța dintre pregătire și locul de muncă. În acest sens, 71,9% din imigranții români înțeleg limba spaniolă, în timp ce doar 48,4% afirmă că o vorbesc corect, față de 43,3% care spun că o fac cu dificultate. Scrisul și cititul sunt deja aspecte mai complicate, deoarece, imigranții nu au nevoie să știe să scrie și să citească pentru a lucra pe piața spaniolă.



Sursa : Elaborare proprie cu date cantitative (2005).

Figura 3. Studiile imigranților români înainte de a emigra

Totuși 34,4% afirmă că citesc bine în spaniolă în timp ce 44,5% recunosc că o fac cu dificultate, iar 36,0% că citesc cu mare dificultate.

De aceea, predarea limbii spaniole în societatea receptoare este importantă. Fără cunoașterea limbii țării în care se locuiește, integrarea este practic imposibilă : nu se pot utiliza serviciile sociale și nu se poate comunica cu vecinii.

Nivelul de pregătire și posibilitatea găsirii de lucru, conform pregătirii, este o problemă valabilă și pentru spanioli, mai ales pentru tineri care întâmpină aceleași dificultăți. Multe dintre posturile pe care le obțin, nu sunt pe măsura pregătirii lor. Un raport recent de la UE, Eurydice (Rețeaua de Informații despre Educație, noiembrie 2005), ne arată că doar 40% dintre licențiații universitari spanioli, au un post conform pregătirii. Această problemă este foarte accentuată pentru Spania, alături de Franța și de Cipru. De aceea, nu trebuie să surprindă faptul că există diferențe mari între pregătire și munca pe care o realizează imigranții la Madrid.

Accesul la muncă reprezintă un element cheie pentru succesul integrării în societate. Pentru imigranți, lipsa unui post de muncă, se poate transforma într-un factor de excludere socială. De asemenea, condițiile de muncă ale imigranților sunt net inferioare, ei fiind supuși foarte des discriminării sau segregării.

În concluzie, se observă diferențe între țara de origine și cea de destinație. În primul rând, este vorba de *experiențe de mobilitate descendente* care se aplică mai cu seamă în cazul imigranților cu o bună pregătire și care, ajungând în Spania sunt obligați să lucreze pe piața de muncă precară. În al doilea rând, se repetă ocupația din țara de origine, deși pentru aceeași muncă se înregistrează venituri mai mari. O parte importantă dintre imigranți provin din straturi economice medii, sau scăzute, și au desfășurat o altă activitate în țara de origine înainte de a emigra. Majoritatea au lucrat în construcții, în alimentație și în comerț. Deci, din punctul de vedere al statutului social nu se produc schimbări semnificative când ajung în Spania. Dar

diferența pozitivă constă în nivelul salarial, lucru foarte important, care le permite să-și achite datoriile pe care le au, și să înceapă să trimită bani acasă. În al treilea rând, vorbim de o *relativă ascensiune : de la inactivitate, lipsă de pregătire și activitate ocazională, la un loc de muncă remunerat*. Este vorba de persoane care pleacă din țară fără să aibă experiență în muncă, în general tineri, elevi, studenți sau recent licențiați. În acest caz, accesul la un post și disponibilitatea unor salarii înseamnă că traiectoria este ascendentă, cel puțin din perspectiva imigrantului. În ultimul rând, există situația de *schimbare între diferitele forme de inactivitate economică* mai ales în cazul femeilor (se observă mai puțin în cazul româncelor, și mai mult în cazul marocancelor) care-și urmează soțul și care, ajungând în Spania, se dedică exclusiv muncii casnice în propriul nucleu familial.

Pentru a reduce discrepanțele dintre pregătire și locul de muncă, imigranții care ajung la Madrid trebuie să țină seama de trei aspecte : *accesul la un loc de muncă, eliminarea discriminării, evitarea angajării ilegale*.

Dincolo de inerentele dificultăți pe care le întâlnesc, 65,3% din români declară că sunt mulțumiți cu situația pe care o au la Madrid, afirmând că viața li s-a îmbunătățit, față de 22,5% care afirmă că viața lor continuă să fie aceeași, și 10,6% care recunosc că situația lor s-a înrăutățit.

În ciuda tendinței pozitive, nu se poate ascunde însă decepția, mai ales în cazul persoanelor calificate care lucrează în posturi net inferioare și neavând studiile omologate, nu au șanse de avansare. Un alt factor de insatisfacție constă în faptul că mulți imigranți desfășoară activități dificile, cu un efort exagerat (în construcții), orar de muncă nelimitat, fără zile libere sau sfârșituri de săptămână. În cazul femeilor care lucrează la familii interne au liber doar câteva ore pe săptămână, numai sâmbătă sau duminică.

De aici și fenomenul de mobilitate a imigranților români, datorat excesului de muncă, sau tratamentului inadecvat al muncitorilor străini din partea patronilor. De multe ori, imigranții abandonează locul de muncă, atunci

când patronul nu respectă contractul de muncă, inclusiv asigurarea socială.

Integrarea imigranților români în societatea madrilenă

Integrarea românilor, de fapt a tuturor imigranților în societatea madrilenă, nu are loc doar prin piața forței de muncă. Nivelul de cunoaștere a limbii, diversitatea culturală, cercul de prieteni sau membri ai familiei care deja locuiesc la Madrid, asistența medicală, domiciliul, contractul imigrantului cu madrilenii constituie o pluralitate de factori care contribuie la integrare socială (Pajares, 2005, 45).

Dar ceea ce este și mai important, acțiunile și serviciile destinate primirii imigranților au o relevanță deosebită. În primul rând, integrarea înseamnă accesul imigranților la *serviciile sociale*. Singura cerință este să fie înregistrați în cartierul în care locuiesc, și pentru acest lucru au nevoie doar de pașaportul în vigoare. Sfera *sănătății publice* ocupă un loc primordial. Este important să reliefăm faptul că în Spania imigranții înregistrați, chiar dacă nu au acte în regulă, chiar dacă nu au încă unde munci, pot avea acces la asistența medicală. Deci, cea mai mare parte a imigranților români au acces la serviciile medicale. De aici și satisfacția într-o proporție de 65%. Cei care se declară nemulțumiți, probabil o fac din teama de a nu beneficia de asistență medicală, pentru că nu au acte. Lipsa de informații a unora dintre străinii din Madrid este foarte mare. Oamenii nu-și cunosc drepturile, nu știu că pot merge la medic, chiar dacă nu au acte.

Aceiași lucru se întâmplă și în ceea ce privește *educația copiilor*. În acest caz, cifrele sunt mai scăzute, deoarece, în cea mai mare parte, imigranții români fiind tineri nu au copii, sau dacă îi au, mulți dintre ei, încă nu i-au adus în Spania, sau nici nu au de gând să-i aducă. De aceea, există doar un procent de 39,6% de români căsătoriți și cu copii care, se declară relativ mulțumiți de educația copiilor. Satisfacția se explică prin efortul în

școlile madrilenne pentru integrarea copiilor străini, pentru învățarea limbii spaniole. Astfel se asigură copiilor calitatea studiilor și posibilitatea integrării în societatea madrilenă. Sistemul de învățământ madrilen se bazează pe memorarea cunoștințelor în școală și mai puțin studiu acasă. Schimbarea sistemului politic din România care a avut loc în urmă cu 16 ani, nu a dus la schimbarea mentalității imigranților români. Ei nu-și pot imagina un învățământ flexibil, și uneori, le este greu chiar să-și imagineze libertatea în gândire.

În ceea ce privesc locuințele la Madrid, doar 21,9% afirmă că sunt mulțumiți de calitatea locuinței, și există un procent destul de important de imigranți care nu sunt mulțumiți de calitatea apartamentului închiriat în care locuiesc. De multe ori, într-un apartament de două-trei camere, ajung să locuiască mai bine de șapte-opt, chiar zece persoane, chiriile fiind foarte mari. În general, imigranții au acces la oferta de închirieri de case doar în anumite cartiere pentru străini, cum ar fi *Villaverde*, *Usera*, *Carabanchel*, *Centru*, sau în nuclee de cartiere în zone mult mai îndepărtate de urban. Românii locuiesc mult și în afara capitalei. Există localități cum ar fi *Coslada*, *Rivas Vaciamadrid*, sau orașul *Alcalá de Henares*, care concentrează nuclee importante de imigranți români. La Madrid, în cele mai multe cazuri, apartamentele în care locuiesc imigranții sunt într-o stare de neînchiriat pentru autohtoni. Amploarea imigrației a creat o piață a caselor vechi și nerenovate, în avantajul proprietarilor pentru care e mai simplu să le închirieze imigranților (Hidalgo, 2001, 67-123). În același timp, în zonele de lux ale Madridului, sau chiar în cele care nu sunt degradate, imigranții au dificultăți enorme când vor să închirieze, fiind refuzați de proprietari sau de agențiile imobiliare. Imigranții nu-și pot permite să plătească chirie într-un edificiu cu portar, recepție, piscină, și chiar cu încălzire centrală. Problema se complică mai mult dacă nu au acte, practic este imposibil să găsească un apartament. De aceea, mulți preferă să locuiască cu prieteni și membri familiei, chiar dacă condițiile sunt inumane.

În transportul public Madridul dispune de o rețea complexă la nivel european. Legăturile fluide dintre toate mijloacele de transport, și faptul că zilnic pot ajunge la lucru în oraș de la zeci și chiar sute de kilometri depărtare, fac ca românii, în cea mai mare parte, să fie mulțumiți.

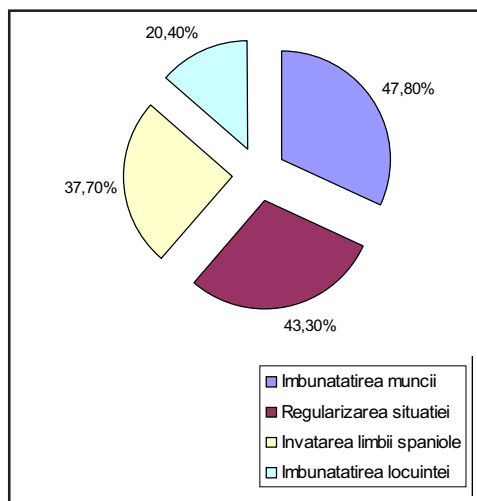
În ceea ce privește educația pentru formarea profesională a imigranților Comunitatea Madridului a creat o rețea foarte bine pusă la punct, în funcție de cerințele pieței de muncă din regiune. Au fost luate măsuri formative și s-a oferit ajutoare entităților sau întreprinderilor care realizează cursuri de pregătire profesională pentru muncitori.

Totuși, atunci când analizăm gradul de satisfacție al imigranților legat de educația proprie, este important să semnalăm faptul că cea mai mare dificultate pe care o au aceștia, atunci când doresc să asiste la cursuri, este strâns legată de statutul juridic pe care îl au. Dacă la medic pot merge fără acte, la cursuri nu se pot înscrie. Sunt obligați să aibă acte în regulă și să fie înregistrați la biroul de muncă al Institutului Național de Muncă. Mulți români neavând permis de rezidență nu o pot îndeplini. Dar în afară de românii care ar putea să o facă, nu se înscriu la cursuri, pentru că nu au timp, și pentru că foarte puțini știu de existența lor. După cum se cunoaște, imigranții români vin la Madrid să muncească și să câștige, și se gândesc foarte puțin la cursuri. De aceea, 63,6% din români afirmă că nu urmează cursuri pentru promovarea în muncă, sau pentru schimbarea locului de muncă. În cazul românilor, apare și problema limbii, pronunția incorectă, faptul că nu știu să scrie și să citească, îi împiedică să se așeze în aceeași aulă cu spaniolii. Nu există cursuri specifice pentru străini; cursurile care se oferă sunt pentru șomeri și pentru muncitorii care doresc să-și ridice calificarea profesională. Tot din cauza necunoașterii corecte a limbii, românii nu pot utiliza centrele culturale spaniole, bibliotecile sau sălile sportive.

Totuși, integrarea imigranților în Comunitatea Madridului rămâne o temă prioritară. La sfârșitul anului 2005 s-a creat Consiliul

de Imigrație în cadrul Comunității Madridului, instituție care are obiectiv principal, integrarea imigranților „economici” în societatea spaniolă madrilenă. Integrarea este considerată un proces de egalitate a șanselor cu drepturile populației autohtone: egalitate de șanse și acces la toate bunurile și serviciile disponibile în societatea receptoare. (Díez Nicolás, Ramirez Lafita, 2001, 89). Integrarea este însă un drum lung, care începe cu obținerea statutului de legalitate în societatea receptoare, și care continuă cu integrarea pe piața de muncă, integrarea culturală și individuală a fiecărui imigrant. De multe ori, oboseala zilnică și lupta cu care se confruntă imigrantul pentru un post, sau o bursă pe care nu le obține pentru că *nu este cetățean spaniol*, sau pentru că nu face parte din UE, integrarea pare fi o utopie.

După cum se poate observa în figura 4, principalele probleme pe care le au românii în Comunitatea Madridului sunt legate, în primul rând, de îmbunătățirea condițiilor de muncă (47,8%), situație juridică legală (43,3%), învățarea corectă a limbii spaniole (37,7%) și îmbunătățirea calității locuinței (20,6%).



Sursa: Elaborare proprie cu date cantitative (2005)

Figura 4. Problemele românilor în societatea madrilenă

Întoarcerea acasă a imigranților sau, dimpotrivă, reîntregirea familiei, sunt alte aspecte importante care preocupă societatea spaniolă. În ceea ce privește comunitatea românilor, este dificil să se poată estima ceea ce se va întâmpla. Deocamdată, 42,1% dintre imigranții din Comunitatea Madridului semnalează că nu au luat nici o hotărâre asupra posibilității de a rămâne în Spania sau de a se întoarce acasă; 27,1% afirmă că se vor întoarce atunci când vor câștiga suficient, și 20,6% își propun să se întoarcă acasă atunci când se va schimba situația economică și politică a țării. De aceea, după recenta integrare în Uniunea Europeană, schimbarea situației din România și efectele acestei integrări sunt condiții foarte importante pentru ca românii să se întoarcă. Dincolo de acestea, reîntregirea familială sau întoarcerea constituie obiectivul unor decizii personale. Cercetările pot oferi doar anumite tendințe în comportamentul imigranților, în ceea ce privește viitorul nu pot prevedea ce se va întâmpla. Viitorul este un spațiu de incertitudine și depinde de cum va reacționa fiecare. Depinde de circumstanțele țării de origine, și de circumstanțele fiecărei persoane.

Umbre ale imigrației românești

Pe lângă factorul pozitiv pe care îl presupune, imigrația românească în Spania, are și o latură întunecată. Este imposibil să nu se întrezărească, deoarece este extrem de vizibilă. În odiseea pe care o trăiește fiecare imigrant care își abandonează familia și țara, chiar dacă pentru o perioadă scurtă de timp, există și numeroase traiectorii negative. Există persoane care se pierd pe drum, se pierd în labirintul existențial și uită valorile inculcate acasă. Sunt oameni care pierd în lupta cu sărăcia, cu lipsa actelor, sau cu lipsa unui loc de muncă care să le garanteze existența, adoptând atitudini negative, ajungând delincvenți. Delincvența este latura obscură a imigrației românești în Spania, la Madrid.

De-a lungul decadelor anilor '90, românii care emigrau în Spania, veneau pe căi ilegale.

Deși este bine să nuanțăm faptul că termenul de imigrație ilegală nu este echivalent cu termenul de delincvență, fenomenul de imigrație ilegală s-a transformat în unul dintre cele mai grave obstacole ale politicii migratoare din UE. Fluxul ilegal este îngrijorător pentru că provoacă îndoieli asupra controlului și vigilenței la frontiere și pune în pericol politicile de integrare ale imigranților legali. Odată cu deschiderea frontierei spațiului Schengen în UE pentru cetățenii români, s-a înmulțit existența grupurilor de delincvenți proveniți din România. După cum afirmă experții în crimă organizată, delincvenții români au reușit să se stabilească cu o anumită ușurință în Spania datorită a doi factori. În primul rând, cetățenii români nu mai au nevoie de viză de călătorie pentru a intra în spațiul UE și acest lucru le face mai simplă mobilitatea, mai ales pe șosele, prin intermediul frontierelor permeabile cum este în prezent cea din Austria. În al doilea rând, sunt foarte organizați și își pun în evidență violența doar cu concetățenii, mai ales cu femeile românce pe care le exploatează și pe care au ajuns să le vândă. De obicei nu poartă arme, sunt recidiviști și nomazi, locuiesc în colonii și își schimbă reședința frecvent.

Forțele de securitate spaniole dizolvă aproape săptămânal organizații de delincvenți români care își înșeală compatrioții cu false promisiuni de muncă mai ales în cazul femeilor pe care le obligă să se prostitueze la Madrid, în plin centru al orașului, sau la cunoscuta *Casa de Campo*⁵. Sunt cunoscute rutele de trafic de carne vie dintre România și Spania: cea din Transilvania trece pe la Arad-Prahova până la Barcelona și la Madrid, și cea din arealul frontalier cu Moldova pleacă din Iași, pe la Torino, pentru a ajunge cu trenul până la Barcelona.

În ultimul an, au fost prinse 234 bande și rețele formate din români specializați în traficul cu mașini furate, atacuri la tutungeriile din zonele rurale, falsificare de documente, prostituție și falsificare de carduri⁶. Același Raport afirmă că una dintre activitățile criminale, caracteristice delincvenților români, care cauzează probleme în Spania este vânzarea de copii.

Pentru a stăvili aceste activități ilegale, atât ale cetățenilor români, cât și ale imigranților de alte naționalități, guvernul spaniol a semnat, începând din anii '90 acorduri asupra circulației persoanelor, readmiterea sau regularizarea de fluxuri migratorii. Majoritatea acordurilor se semnează în contextul gestiunii fluxurilor migratorii de muncă și a controlului imigrației ilegale prin intermediul stabilirii de *convenții de readmitere*. Obiectivul acestor acorduri este stabilirea de mecanisme pentru garantarea readmiterii imigranților în situație ilegală care se includ în această categorie, în țara de origine.

Acordul cu România s-a semnat în aprilie 1996, dar paradoxal, fluxurile de delincvență au crescut în loc să se reducă. Acest fapt se datorează administrației deficiente care se realizează.

Acordul de readmitere a permis Guvernului spaniol repatrierea, între anii 2001 și 2005, a mai bine de 100 000 persoane, cu naționalitate română, persoane care ajungeau pe teritoriul spaniol pe cale aeriană (aeroportul *Madrid-Barajas*), dar și prin intermediul rutei terestre, pe la frontiera *La Jonquera*. De asemenea, au fost dezarticulate 93 rețele de trafic de persoane la Madrid, din care făceau parte români (432 deținuți). În anul 2005 au fost deținuți pentru ședere ilegală, 9 815 imigranți români care au încălcat *la Ley de Extranjería (Legea pentru Straini)*. Numărul românilor a fost depășit doar de numărul imigranților de origine ecuatoriană. Numai la Madrid au fost deținuți, în 2005, 24 591 persoane de naționalitate română: 357 de persoane pentru prostituție legate de imigrația ilegală, 7 344 pentru falsificare de documente, 5 523 care au comis delikte împotriva patrimoniului, falsificare, loviri, omucidere. Drept consecință, numărul deținuților români în închisorile spaniole a crescut de la 22 de persoane în 1999, la 729 de persoane în 2005⁷ și la 1 063 în martie, 2006⁸ (România situându-se, după Maroc, Columbia și Algeria). După ultimele informații există persoane care conduc din România activitatea bandelor delincvente românești nu numai pe teritoriul Comunității Madridului, ci și pe întreg teritoriul Spaniei.

Ca o măsură pentru a frâna acest tip de activități guvernul român a trimis în Spania specialiști ai Ministerului de Interne pentru a ajuta în lupta împotriva rețelelor de exploatare a ființelor umane vulnerabile.

Pe lângă rețelele mafioate, lipsa unui loc de muncă îi obligă pe imigranți să comită acte de delincvență. De la furatul hranei la atacul băncilor, al caselor în plină noapte, al primăriilor pentru a fura calculatoare⁹ sau al magazinelor de bijuterii.

Pe de altă parte, Spania a semnat și *convenții bilaterale de regularizare a fluxurilor migratorii* cu diferite țări, printre care se află și România, țară cu care a semnat un Acord în ianuarie 2002. În aceste acorduri se reglementează fluxurile migratorii cu caracter de muncă stabilindu-se mecanismul de comunicare a ofertelor de muncă și evaluarea cerințelor ofertanților. Totuși, aceste acorduri au în primul rând scopul de a frâna imigrația ilegală și delincvența (Marcu, 2005, 213-222).

Nimic nu poate opri sărăcia. Nici frontierele, nici lipsa actelor, nici toată poliția din lume. Este clar că dacă oamenii ar avea de muncă în țară nu ar pleca de acasă. De aceea este necesar să se termine procesul infinit al tranziției și pe de altă parte, administrarea corectă a fluxurilor migratorii. Două milioane de români sunt plecați din țară (445 000 sunt înregistrați în Spania) și în România se estimează că întoarcerea lor ar însemna ridicarea șomajului până la 40%. Din Spania se afirmă că a venit timpul ca fluxurile de români din această țară, viitoare membră a UE, să se reducă. Dacă nu, în câțiva ani, situația actuală se va transforma într-un infern. Și primii care vor plăti acest preț vor fi imigranții.

Integrarea celor care deja se află la Madrid nu este simplă. Românii se consideră, din ce în ce mai mult, în trecere prin Spania; de multe ori, nu știu ce vor face în viitorul apropiat: dacă vor rămâne sau dacă se vor întoarce. Trebuie să se evite cu orice preț deusolarea imigranților români, pierderea legăturilor emoționale și culturale cu țara lor, trebuie să se evite plutirea lor deasupra

deșertăciunii, transformarea lor în sclavi într-o Spanie a iluziilor. Majoritatea sunt persoane care se alimentează din deșertăciune, camuflați în comportamente care le trădează adevărul cel mai intim. De aceea, din Madrid se

speră că în curând se va opri acest flux migrator atât de intens care provoacă răni adânci, deschise, atât pentru imigranți, cât și pentru societatea receptoare.

Note :

1. Criteriile de la Copenhaga s-au stabilit în 1993, și se referă la îndeplinirea criteriilor fundamentale (politice, economice, acquis comunitar și instituționale) de către țările care aspiră la aderarea la UE.
2. Tratatul *Schengen* al UE, care intră în vigoare în 1995, și care, începând cu 1997, de la Tratatul de la Amsterdam, face parte din Dreptul Comunitar al UE, este semnat de țările membre ale UE și se referă la libera circulație a muncitorilor în spațiul UE. Tratatul suferă neîncetat diferite modificări pe măsura extinderii UE și deci, modificări de frontiere. Din 2002, acest spațiu se deschide pentru cetățenii români, deoarece, din anul 2000, această țară a negociat cu UE pentru integrarea sa, care s-a produs pe 1 ianuarie 2007.
3. Comunitatea Madridului este alcătuită din 183 de municipii.
4. Limba castiliană este de fapt un dialect al limbii spaniole, dar se numește astfel, deoarece se vorbește în cele două provincii Castilla-La Mancha și Castilla-León vecine spre Nord și Sud cu Comunitatea Madridului. Această limbă se diferențiază de limba catalană care se vorbește în provincia Catalonia, de limba galega care se vorbește în Galicia sau de limba bască total diferită, care se vorbește în Țara Bascilor.
5. Parc în afara orașului, cunoscut prin rata înaltă a prostituției.
6. Raport al Ministerului de Interne, 2005.
7. Date obținute de la Ministerul de Interne din Spania și de la Direcția Generală de Poliție (2005).
8. Ministerul de Interne, martie 2006. Numărul nu include detinuții români din Catalonia care are transferate competențele în materia penitenciară.
9. Pe 10 martie 2006 a fost dezarticulată ultima bandă formată din 22 români care atacau primăriile Comunității Madridului, furând calculatoare, pe care ulterior le vindeau.

Bibliografie

- Aparicio, R., Tornos, A. (2002). *El Estado de Bienestar y la inmigración en España*. Colección Inmigración y Refugio, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Carrasco Carpio, C. (1998). *Mercados de trabajo : los inmigrantes económicos*. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Colectivo IOE : (Actis, W., De Prada, Miguel, A., Pereda, C). (1999). *Inmigración y trabajo en España. Trabajadores inmigrantes en el sector de la hostelería*. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 319.
- Cubillo, Tornos A., Aparicio Gómez, R. Fernández García, M. (2004). *El capital humano de la inmigración*. Instituto de Migraciones y Servicios Sociales.
- Díez Nicolas, J., Ramírez Lafita, M Ș J. (2001). *La voz de los inmigrantes*. IMSERSO.
- García Ballesteros, A nSanz Berzal, B. (2404). *Inmigración y Sistema productivo en la Comunidad de Madrid*. Consejería de Economía e Innovación Tecnológica, Dirección General de Economía, Madrid.
- Hidalgo, L. A. (2001). *Los retos de la inmigración en la España del siglo XXI. Sugerencias, reflexiones, sensibilidades*. Servicio de Publicaciones, Diputación de Cádiz, 139.
- Instituto Nacional de Estadística (INE) (2005). *Movimiento Natural de la Población. Datos provisionales 2004*. Nota de prensa 22 Junio 2005. (<http://www.ine.es/prensa/np376.pdf>).

- Izquierdo, A. (1996). *La inmigración inesperada*. Madrid : Trotta.
- Marcu, S. (2005). *Un puente latino sobre Europa*. Editorial del Instituto Cultural Rumano : Bucarest.
- Martínez Veiga, U. (1997). *La integración social de los inmigrantes extranjeros en España*. Editorial Trotta, Fundación 1 de Mayo, 300.
- Méndez, R. (2002). La evolución de los mercados de trabajo metropolitanos : realidades y mitos a partir del ejemplo de Madrid. *Scripta Nova*, vol. VI, 119, 59, 1 de agosto, Universidad de Barcelona.
- Observatorio Económico. Área de Gobierno de Economía y Participación Ciudadana. (julio de 2005). *Barómetro de Economía de la ciudad de Madrid. Especial Inmigración*, OFRIM (Oficina Regional para la Inmigración). Informe 2004, Madrid.
- Pajares, M., (2005). *La integración ciudadana. Una perspectiva para la inmigración*. Barcelona : Editura Icaria Antrazyt, 247.
- Sandu, D. (2000). Migrația circulatorie ca strategii de viață. *Sociologie Românească*, 2, 5-30.
- Șerban, M., Grigoraș, V. (2002). Dogenii din Teleorman în țară și în străinătate. Studiu asupra migrației circulatorii în Spania. *Sociologie Românească*, 2, 30-54.
- Viruela Martínez, R. (2004). El recurso de la emigración. Balance durante la transición en Rumania. *Papeles del Este*, Revista electrónica de la Universidad Complutense de Madrid, 9.